

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref
16/641

Dato
22. mars 2018

Zephyr AS - Innvordfjellet vindkraftverk - klagesak

1. Innledning

Ved NVEs vedtak av 12. desember 2014 fikk Zephyr AS konsesjon til bygging og drift av et vindkraftverk på inntil 115 MW i området rundt Innvordfjellet i Flatanger og Namdalseid kommuner. Vindkraftverket er antatt å kunne gi en årlig kraftproduksjon på rundt 390 GWh. NTE Nett AS fikk 20. april 2015 konsesjon til en 66 kV tilknytningsledning fra vindkraftverket til Daltrøa transformatorstasjon i Namsos. Opplysningsvesenets fond (OVF) påklaget ledningsvedtaket. Denne påklagede delen av vedtaket er endret under NVEs innledende klagebehandling, og klagen fra OVF er derfor falt bort. I tillegg ble ledningsvedtaket påklaget av en privatperson, men den klagen er senere trukket. I dette vedtaket behandles derfor bare klagen på vindkraftverket. NVEs vedtak omfattet og ekspropriasjonstillatelse til gjennomføring av tiltakene.

2. Klager

NVEs vedtak er påklaget av Norges Miljøvernforbund (NMF), Forum for Flatanger (FF), Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag (NVF), Vern Fosenhalvøya (VF) og Kari Merete Andersen og Morten Kielland (Andersen).

Departementet gjennomførte befaring med møte den 28. september 2017. På befaringsdelen deltok tiltakshaver, NTE Nett og representanter for Flatanger kommune. Ingen klageparter møtte opp på befaringsdelen, men Andersen orienterte i e-post av 20. september 2017 om at de ikke hadde anledning til å delta.

Samtlige klageparter mener det ikke bør gis konsesjon til vindkraftverket. Dette begrunnes med hensynet til landskap, friluftsliv, naturmangfold og sumvirkninger. Klagen er i stor grad

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
977 161 630

Avdeling
Energ- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Tollef Taksdal
22 24 61 71

overlappende i anførsler. Departementet behandler derfor klagen tematisk i gjennomgangen nedenfor.

3. Departementets merknader

3.1. Innledning

Departementet skal i klagebehandlingen vurdere de synspunkter klagerne kommer med. Departementet kan prøve alle sider av saken og ta hensyn til nye omstendigheter, jf. forvaltningsloven § 34 annet ledd. I vurderingen av om konsesjon etter energiloven skal opprettholdes, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Energiloven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt.

3.2. Saksbehandling, formål og økonomi

NVF og *Andersen* mener *NVE* ikke legger vekt på fagmyndigheters vurderinger, og foretar egne vurderinger uten faglig dokumentasjon, som det er vanskelig å se vektingen av i den samlede vurderingen. *Andersen* og *NMF* mener prosjektet har dårlig lønnsomhet. Flere klageparter mener målene med elsertifikatene er i ferd med å bli nådd, og at det ikke er mangel på konsesjoner. *NMF* mener fornybarmålene i alle tilfeller må balanseres mot mål om stans i tapet av urørte naturområder og biologisk mangfold. *NVF* peker også på retten til et levelig klima og miljø nedfelt i Grunnloven § 112.

Departementet viser til at det kan gis konsesjon til vindkraftverk når fordelene ved utbyggingen overstiger de skader og ulemper tiltaket kan medføre, jf. energiloven § 3-1 jf. § 2-1. *NVE* er delegert myndigheten til å avgjøre søknader om konsesjon til vindkraftverk. Som konsesjonsmyndighet må da *NVE* gjøre seg opp en mening om grunnlaget for å gi konsesjon er oppfylt basert på den samlede dokumentasjonen i saken, herunder fagrapporter og høringsinnspill, og *NVEs* generelle kunnskap om vindkraft og vindkraftutbygging i tillegg til energimyndighetenes møter og befaring i området. Fordelene ved en vindkraftutbygging er i hovedsak verdien av den kraftproduksjonen utbyggingen vil gi. Verdien av kraftproduksjonen må veies mot de skader og ulemper utbyggingen kan medføre.

På grunnlag av det eksisterende kunnskapsgrunnlaget om vindforholdene, har *NVE* kommet til at vindkraftverket vil være konkurransedyktig i det norsk-svenske elsertifikatmarkedet.

Turbinteknologien er i stadig utvikling, noe som blant annet gir reduserte kostnader. Departementet har i klagebehandlingen bedt *Zephyr* om en oppdatert teknisk/økonomisk vurdering av prosjektet. I brev av 4. august 2017 har *Zephyr* fått utarbeidet en analyse der det legges til grunn dagens turbinteknologi og oppdaterte inntekts- og kostnadstall. Tallene viser at *Innvordfjellet* vindkraftverk har klar positiv nåverdi. Departementet legger dette til grunn for den samlede vurderingen av prosjektet i pkt. 5 nedenfor.

Når det gjelder forholdet til Grunnloven § 112, viser departementet til vurderingen av tiltaket etter naturmangfoldloven og konsekvensene for andre naturinteresser under. Departementet

kan ikke se at det i denne saken er hensyn denne grunnlovsbestemmelsen skal ivareta, som ikke er dekket av de vurderingene av natur og miljø departementet foretar.

3.3. Landskap

Andersen m.fl. peker på at topografien i området er spesielt krevende og kupert, og derfor sårbar for utbygging av vindkraft, ved at det kreves omfattende terrenginngrep.

NVE konstaterer at landskapet i planområdet består av oppbrutt og variert topografi. Veiutbygging vil ifølge NVE være utfordrende og medføre flere skjæringer og fyllinger i fjell. NVE mener derfor nærvirkningene for landskapet vil være vesentlige. NVE mener for øvrig at plasseringen av vindkraftverket i det åpne og høyereliggende terrenget vil føre til at vindturbinene vil bli godt synlig over store havområder i ytre kystsone og øyene vestover. Flere steder innover langs Namdalsfjorden vil bli visuelt påvirket, samt østsiden av Otterøya. Bebyggelsen på halvøya vil bli delvis eksponert for vindturbinene. De høyereliggende fjellområdene i regionen vil også bli visuelt påvirket. Vindturbinene vil oppleves som et dominerende element for de nærliggende områdene, men dette vil avta med avstanden til anlegget.

Departementet merker seg at planområdet er relativt kupert med bratte partier i deler av området. Departementet legger som NVE, til grunn at etablering av Innvordfjellet vindkraftverk vil medføre terrenginngrep i form av fyllinger og skjæringer for å gi adkomst og kunne etablere turbinpunkter.

Departementet mener at den krevende topografien i området er et hensyn som kan tale imot konsesjon til vindkraftverket. Departementet viser i den forbindelse til at god planlegging med vekt på terrengtilpasninger og tett oppfølging i anleggsfasen, kan redusere terrenginngrepene som byggingen av vindkraftverket forutsetter. Departementet finner at en eventuell stadfestelse av konsesjonen til Innvordfjellet vindkraftverk forutsetter vilkår som understreker betydningen av terrengtilpasninger, se punkt 6 nedenfor.

Departementet konstaterer for øvrig at planområdet ligger på et fjellplatå med bratte fjellsider som stiger opp fra omkringliggende dalfører og gjør vindkraftverket godt eksponert fra store omkringliggende områder. Visuelle virkninger og endringer av landskapskarakter kjennetegner alle vindkraftverk av en viss størrelse, og er ikke i seg selv til hinder for å gi konsesjon. Landskapsvirkningene tas med i den samlede vurderingen av prosjektet, der også sumvirkninger med andre tiltak står sentralt.

3.4. Naturmangfold

NVF og NMF mener det innenfor planområdet til vindkraftverket finnes en rekke verdifulle habitater og biotoper for dyreliv, og fremhever en rekke rødlistearter som er påvist i området. De fleste klagepartene peker på konflikter med havørn og hubro, og flere mener ny kunnskap om ørn og vindkraft ikke er lagt til grunn for vedtaket.

Hubro

NVE konstaterer at det er påvist hubro i influensområdet, men har lagt til grunn at det ikke synes å være reirlokalteter i selve planområdet. Nærmeste hekkelokalitet er imidlertid antatt

å ligge i nær tilknytning til planområdet, og NVE mener tiltaket vil kunne medføre forstyrrelser og forringelse for denne lokaliteten. NVE konstaterer at de andre reirlokaltetene ligger i tilstrekkelig avstand fra planområdet for å unngå forstyrrelser for hekkende hubro. Disse lokalitetene kan i så fall fungere som alternative reirlokalteter. NVE konstaterer at det er usikkert i hvilken grad vindkraftverk kan medføre vesentlige virkninger for hubro. Utredninger som er gjort i forbindelse med andre vindkraftprosjekter konkluderer med at hubroen hovedsakelig opererer i luftrom som gjør at den ikke er spesielt utsatt for kollisjoner med vindturbiner. Etter NVEs vurdering kan inngrep i leveområdet, habitatforringelser og forstyrrelser generelt gi større virkninger for hubro enn kollisjonsfare med vindturbiner. NVE mener at virkninger for hubro i hovedsak kan ha betydning for enkeltindivider av arten, og at tiltaket ikke vil medføre vesentlige virkninger for den regionale bestandsutviklingen av hubro.

Hubroen er oppført på norsk rødliste for arter 2015 som sterkt truet. I 2014 gjennomførte Høgskolen i Nord-Trøndelag en kartlegging av hubro som viste at området ved Innvordfjellet er viktig for arten. Det ble registrert 15 lokaliteter med regelmessig hekking i Nord-Trøndelag, hvorav fem av disse i Flatanger kommune. Flatanger er dermed et viktig område for hubro. Det er gjennomført kabling av to kraftlinjer ved Ramsfjell og Sitter med bakgrunn i regelmessige hekkinger av hubro i området.

Departementet konstaterer at det er registrert tre mulige hekkeplasser for hubro i influensområdet til vindkraftverket. Dette gjelder området rundt Sitter, sørvest for planområdet. Det er regelmessig registrert ropende fugler i dette området. Det er også registrert ropende hubro ved atkomstveien fra nord opp til Frøsendalfjellet, ved Botnklumpen og ved Kammen. Sitter er dårlig undersøkt for reirplasser, og nøyaktig plassering av disse er derfor ikke kjent. Det er heller ikke kjent hvor mange hubropar som bruker disse områdene. Det er vanlig at hubroen har alternative hekkeplasser som den alternerer mellom. Ut ifra opplysningene må det legges til grunn at det er minst ett aktivt hubropar i området. Konsekvensutredningen angir 2-3 par. Konsekvensutredningen mener også at det må forventes at to av disse parene i en viss utstrekning benytter planområdet til jakt, selv om kunnskap om hubroens byttedyr og de lokale forholdene tilsier at arten hovedsakelig jakter i de mer viltrike områdene i fjellsidene og langs sjøen, og i mindre grad oppe på fjellplatåene.

Departementet konstaterer at influensområdet, og muligens planområdet, inngår i leveområdet til flere hubropar. Antall hekkende par og nøyaktig plassering av hekkeplasser, samt planområdets betydning for næringsøk, er ikke fastlagt, og det kan under konsesjonsbehandlingen ikke helt utelukkes at en utbygging ikke er fullt ut i samsvar med forvaltningsmålene for hubro etter naturmangfoldloven. Departementet mener derfor det må legges noe vekt på føre-var-prinsippet. Under enhver omstendighet vil vindkraftverket kunne gi negative konsekvenser for de reirplassene som er like utenfor planområdet. En eventuell stadfestelse av konsesjonen til Innvordfjellet vindkraftverk, må derfor omfatte ytterligere vilkår for å sikre best mulig mot potensielle skader for hubroen i området, se punkt 6 nedenfor.

Havørn

NVE viser til at havørnbestanden i Norge er anslått til å være 3000-4000 par, og at Trøndelagskysten er et viktig område for arten. Havørn er ikke rødlistet, men er en norsk ansvarsart etter Bernkonvensjonen. Norge har forpliktet seg til å opprettholde en levedyktig

bestand. Etablering av vindkraftverk kan medføre kollisjonsrisiko og fortrengning fra området. I samlet vurdering av virkninger for fugl, har NVE vektlagt at de planlagte vindturbinene på Frøsendalsfjellet vil kunne medføre økt kollisjonsfare for ørn og andre rovfugl, som benytter seg av luftstrømmer ved de bratte fjellsidene. NVE mener at det ikke er grunn til å tro at vindkraftverket vil medføre betydelige virkninger for den regionale og nasjonale bestandsutviklingen for havørn og andre rovfugl som benytter seg av termikkområdet på Frøsendalsfjellet. NVE mener at det ikke er behov for å flytte vindturbinene i dette området. NVE viser forøvrig til at turbinplassering på konsesjonstidspunktet ikke er endelig fastsatt, men vil fremgå av detaljplan/MTA-plan som NVE skal godkjenne før anleggsarbeid igangsettes.

Departementet viser til at havørnbestanden i Norge er i vekst og er regnet som livskraftig. Erfaringer fra Smøla tilsier at havørna kan være utsatt for kollisjoner med turbinblader, men foreliggende kunnskap tilsier ikke at vindkraftverk har vesentlig betydning for bestandsutviklingen til havørn ut over helt lokale virkninger. De registrerte hekkeplassene i influensområdet til Innvordfjellet ligger for det meste med god avstand til planområdet. Departementet finner at hensynet til havørn ikke i seg selv er til hinder for å gi konsesjon. Det ene særlig kritiske området, termikkområdet ved Frøsendalsfjellet, må vurderes nærmere i detaljprosjekteringen av vindkraftverket. Departementet har presisert dette i vilkårene, jf. pkt. 6 under.

Kongeørn

NVE viser til at kongeørna er regnet som livskraftig. Det er antatt at kongeørn hekker i nærheten av planområdet, blant annet i vestveggen på Våttafjellet og ved Sitterkleiva. NVE legger til grunn at det kan oppstå kollisjoner mellom enkeltindivider og turbinblader. NVE mener vindkraftverket kun vil kunne ha lokal betydning for kongeørn, og ikke være i strid med forvaltningsmålet for arten.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering, men viser til merknaden over om termikkområdet ved Frøsendalsfjellet.

Andre arter

I tillegg til ørn og hubro, har klagene pekt på arter som vandrefalk, storlom, bergirisk, steinskvett og rødstillk. Av disse er det bare bergirisk (nær truet) som fremdeles er oppført på gjeldende rødliste for arter. Det fremgår av konsekvensutredningen at Bergirisk (NT) er fåtallig hekkende. Fuglen har sin hovedutbredelse langs kysten fra og med Agder til og med Trøndelag. I Norge er det trolig 100.000-500.000 hekkende par. Erfaringer fra andre vindkraftverk tilsier at arten ikke er spesielt utsatt for kollisjoner eller forstyrrelser. Departementet slutter seg til NVEs vurderinger.

Samlet vurdering fugl

NVE konstaterer at plan- og influensområdet har en ordinær og representativ fuglefauna for regionen, og at områdets verdi for fugler først og fremst gjelder hekkende rødlistede fuglearter. NVE mener tiltaket potensielt vil kunne medføre virkninger for den lokale bestandsutviklingen av hubro, havørn og kongeørn, men at tiltaket alene ikke vil ha

betydning for den regionale eller nasjonale bestandsutviklingen for truede og sårbare fuglearter. Etter NVEs vurdering er virkningene for fugl hovedsakelig knyttet til fortrengsel og kollisjon for enkelte individer. NVE mener etablering av vindkraftverket ikke er i strid med forvaltningsmål for arter, jamfør naturmangfoldloven § 5.

Departementet viser til de endringer av vilkårene for å begrense skader på naturmangfold, som følger av pkt. 6 under, og slutter seg for øvrig til NVEs vurderinger.

3.5. Friluftsliv og reiseliv

Andersen m.fl. mener vurderingen av områdets betydning for friluftsliv er svak. De peker på at det aktuelle området oppsøkes av folk som vil utøve friluftsliv i urørte områder med spesielt store opplevelsesverdier. *FF* og *Andersen* peker på at det er en del naturbasert reiseliv i området. *FF* mener naturbasert reiseliv er en bærebjelke for næringsutvikling i kommunen, og at dette ikke er forenelig med ytterligere vindkraftutbygging.

NVE konstaterer at planområdet er et lokalt viktig og mye benyttet turområde av stor verdi for befolkningen i bygdene Sitter, Utvorda, Innvorda og Frøsendal. Vindkraftverket vil medføre virkninger for friluftsliv i planområdet og i nær tilknytning til planområdet i form av visuelle virkninger, støy og skyggekast. Etter NVEs vurdering vil opplevelsesverdien av friluftslivet i planområdet bli betydelig endret, særlig for brukergrupper som ønsker å oppleve stillhet og urørt natur. Tiltaket vil også medføre visuelle virkninger for regionale og nasjonale viktige friluftsområder i tilknytning til de omkringliggende havområdene og fjorden.

Når det gjelder reiseliv konkluderer NVE med at en utbygging av Innvordfjellet vindkraftverk vil medføre små negative virkninger for reiseliv og turisme i kommunen. Virkningene vil i hovedsak være relatert til endret natur- og kulturopplevelse som følge av visuelle virkninger. En vindkraftutbygging vil etter NVEs vurdering kunne gi positive virkninger for reiselivsnæringen i området ved økt behov for overnattings- og serveringstjenester, særlig i anleggsperioden.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering, og kan ikke se at hensynet til friluftsliv er til hinder for å gi konsesjon til vindkraftverket.

3.6. Reindrift

Andersen peker på hensynet til reindrift, særlig i lys av det samlede utbyggingsomfanget i distriktet.

Departementet konstaterer at planområdet inngår i området til Fosen reinbeitedistrikt, driftsgruppe nord. Driftsgruppa har ikke pålagt konsesjonen. Videre viser departementet til at Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har trukket innsigelsen fremmet av hensyn til reindriften. Departementet finner at det er lite som tyder på at området er eller kan bli sentralt for reindriften i distriktet, og finner ikke grunn for å drøfte hensynet til reindriften nærmere.

3.7. Støy og skyggekast

NMF mener turbiner nærmere 3 kilometer fra hus og hytter vil gi støy- og søvnproblemer for brukerne. *VF* mener nasjonale retningslinjer for skyggekast ikke er lagt til grunn, og peker på

at boligområder, rekreasjons- og friluftsområder og områder med kulturhistorisk verdi vil bli utsatt for sjenerende og skadelig skyggekast.

NVE har satt vilkår om at støynivået ved bygninger med støyfølsom bruk ikke skal overstige 45 L_{den} dBA. Eventuelle avvik skal drøftes i detaljplanen, og aktuelle tiltak for å avbøte virkningene skal fremgå. Med dette vilkåret, mener NVE at hensynet til støy er ivaretatt.

Departementet understreker det klare utgangspunktet i konsesjonsvilkårene at ingen bygninger med støyfølsom bruk skal utsettes for støynivåer over 45 L_{den} dBA. Eventuelle avvik fra dette må fremgå av og begrunnes i detaljplanen, samtidig som det redegjøres for hvordan dette skal avbøtes. Eiere av boliger med støyfølsom bruk som kan bli utsatt for støy over grenseverdien, skal underrettes ved behandlingen av detaljplanen. Med disse forutsetningene finner departementet at hensynet til å hindre støy ved bygninger blir tilstrekkelig ivaretatt. Departementet kan for øvrig ikke se at det er grunnlag for å operere med de avstandskrav Miljøvernforbundet anfører.

NVE finner at vindkraftverket kan gi teoretiske skyggekastverdier over anbefalte grenseverdier for seks boliger, mens ingen boliger forventes å få skyggekast over de faktiske grenseverdiene, det vil si ved beregninger som tar hensyn til meteorologiske data. NVE har satt vilkår om at grenseverdiene for faktisk og teoretisk skyggekast skal overholdes, og at detaljplanen skal omfatte avbøtende tiltak dersom verdiene overskrides.

Departementet viser til vurderingen over av hvordan vilkåret for støy skal forstås, og finner for øvrig at hensynet til å begrense skyggekast er tilstrekkelig ivaretatt.

3.8. Andre forhold

NVF stiller spørsmål ved om vindkraftverk er et reversibelt inngrep. *NMF* mener det er en risiko for at anlegget vil bli stående for evig tid.

NVE har satt vilkår om at ved nedleggelse skal området tilbakeføres så langt det er mulig, samt at det skal stilles garantier for kostnadene ved nedleggelse.

Departementet skal bemerke at vidtrekkende landskapsvirkningene ved vindkraften vil opphøre ved nedleggelse, og at det også er mulig å dekke til mye av terrenginngrepene. Departementet finner at vilkåret om nedleggelse sikrer en forsvarlig oppfølging på dette punktet.

4. Samlet belastning

Påvirkning på et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som det er eller vil bli utsatt for. Når flere utbyggingstiltak i et område samlet kan få vesentlige virkninger, skal det konsesjonssøkte tiltakets kumulative effekter vurderes sammen med andre gjennomførte og planlagte tiltak i influensområdet. *FNF* mener at den samlede belastningen etter naturmangfoldloven § 10 ikke er tilstrekkelig vurdert.

Samtlige klageparter peker på det samlede omfanget av vindkraft langs kysten av Trøndelag, særlig Fosen. *VF* mener det ikke er utført utredninger av sumvirkningene for naturverdier,

naturbasert reiseliv og friluftsinnteresser ved samlet påvirkning av vindkraftverk langs kysten av Trøndelag. Foreningen mener departementets avgjørelse i klagesakene om vindkraft og kraftledninger på Fosen og i Snillfjord i 2013 forutsatte at det ikke skal tillates flere prosjekter i dette området.

I tråd med retningslinjene for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg (Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet 2007), bør vindkraftutbygging konsentreres fremfor spredt utbygging av mindre anlegg. En konsentrert utbygging i områder med andre inngrep må likevel være forsvarlig av hensyn til naturmangfold, slik at den samlede belastningen ikke blir for stor. Mindre eller enkeltvis tiltak vil ofte hver for seg ikke ha stor betydning for den samlede belastningen på naturmangfoldet, så lenge særlige truede arter eller naturtyper ikke skades i særlig grad. Den samlede belastningen over tid må imidlertid ikke bli så stor at det ikke er mulig å opprettholde eller nå de fastsatte forvaltningsmålene for naturtyper, økosystemer og arter.

Når departementet vurderer den samlede belastningen på økosystemet, tas det utgangspunkt i truede og nær truede arter og naturtyper og områder av betydning for disse. Det biologiske mangfoldet i plan- og influensområdet er overveiende representativt for regionen. Området huser rovfugler hele året, og det er påvist hekkende hubro.

NVE har i bakgrunnsnotatet vurdert samlet belastning for hubro, havørn og kongeørn. NVE har i den forbindelse vurdert forholdene for havørn ved Hundhammerfjellet og Sørmarksfjellet vindkraftverk. NVE finner at vindkraftverkene ikke vil påvirke de regionale eller nasjonale bestandene av ørn.

NVE konstaterer at det er registrert hubro i influensområdet til Sørmarksfjellet, men at konfliktpotensialet er redusert med den endrede utbygningsløsningen for det prosjektet. NVE viser videre til at Hundhammerfjellet ikke er vurdert å medføre virkninger for hubro. NVE peker for øvrig på at det er kraftledninger opp til 66 kV som utgjør den største trusselen for hubro, og viser i den forbindelse til at eksisterende 66 kV fra Lauvsnes til Bratli er planlagt sanert. NVE konkluderer med at samlet belastning ved Innvordfjellet vindkraftverk og andre planlagte energianlegg i området, ikke vil påvirke de regionale og nasjonale bestandsmålene for hubro.

I departementets klagevedtak av 26. august 2013 om utbygging av vindkraftverk og kraftledninger på Fosen m.m., ble potensielle skadevirkninger for hubro ved de den gang aktuelle vindkraftverkene vurdert. Gjennomgangen viser at det ikke var påvist aktive hekkel plasser for hubro innenfor planområdene til vindkraftverkene. De fleste registrerte reirplasser i influensområdene lå i god avstand fra planområdene, og for Storheia vindkraftverk ble det pålagt en buffersone på 800 meter. I departementets klagevedtak¹ er det også gjort en vurdering av samlet belastning på hubro ved de aktuelle vindkraftverkene og kraftledningene på strekningen fra Namsos til Surnadal. Departementet konstaterte i

---

¹ Vurderingen er inntatt i vedtaket: *Statnett SF – 420 kV kraftledning Namsos-Roan-Storheia-Snillfjord-Trollheim – klagesak av 26. august 2013*

klagevedtaket at kraftledningene og vindkraftverkene samlet kunne ha negative virkninger for hubro. Det var knyttet stor usikkerhet til de konkrete virkningene for hubro, noe departementet tok hensyn til i en føre-var vurdering. Med de vilkår departementet fastsatte både for anleggsfasen og begrensningene for turbinplassering av hensyn til hubro, mente departementet at virkningene ikke var av et slikt omfang at det var i strid med forvaltningsmålene for denne arten, jf. naturmangfoldloven § 5.

Departementet konstaterer at effekten av vindkraftverk på hubro er usikker. Selv om det legges til grunn at effekten av hvert enkelt tiltak er liten, og at virkningene av de samlede tiltakene til nå ikke er kritisk, kan det samlede omfanget av påvirkning ved ytterligere tiltak gi virkninger som kan ha betydning på bestandsnivå. Departementet mener derfor at føre-var-prinsippet må tas med i vektleggingen når det skal vurderes om konsesjon skal gis, og eventuelt på hvilke vilkår. Departementet viser i den forbindelse til at det er satt vilkår om at planområdet skal trekkes 1 kilometer unna den nærmeste registrerte hekkeplassen for hubro. I tillegg mener departementet det bør vurderes ytterligere tiltak som sikrer hubroens leveområde på Sitter også etter at vindkraftverket er etablert. Departementet finner derfor at det i forbindelse med pålegget om forhåndsundersøkelser for å avdekke om det er hekking nær planområdet ved planlagt anleggsstart, også skal gjøres en vurdering av om det er andre tiltak i området ved Sitter som kan redusere faren for at den lokale hubrobestanden påvirkes. Enkle isolasjonstiltak eller montering av sittepinner i det lokale fordelingsnettet i dette området kan være aktuelle tiltak. Dersom dette vurderes som hensiktsmessig, finner departementet at dette bør kunne pålegges.

Med disse avbøtende tiltakene finner departementet at hensynet til hubro er tilstrekkelig ivarettatt, og at summen av Innvordfjellet og andre energianlegg i regionen ikke vil påvirke bestandsmålet for hubro, jf. naturmangfoldloven § 5.

Når det gjelder det samlede omfanget av vindkraftutbygging i regionen generelt, viser departementet til klagebehandling av de samlede vind- og ledningsprosjektene på Fosen og i snillfjordområdet i 2013, der det ble gitt konsesjon til Sørmarksfjellet, Roan, Storheia og Kvenndalsfjellet vindkraftverk. Forut for departementets klagebehandling hadde NVE behandlet et tjuetalls meldinger og søknader om vindkraftutbygging på Fosen. I brev av 20. mars 2009 gjennomgikk NVE meldinger og søknader om vindkraftprosjekter på Fosen og i Namdalen, til sammen 23 prosjekter. Gjennomgangen innebar en prioritering av prosjektene for den videre konsesjonsbehandlingen. Fire prosjekter ble prioritert først, og ledet fram til vedtakene som til slutt ble behandlet av departementet i 2013. Fire andre prosjekter ble ikke prioritert i første omgang, men ville ifølge NVE bli tatt opp til behandling dersom det kunne dokumentere tilstrekkelig nettkapasitet. I tillegg anbefalte NVE at 11 prosjekter ble trukket. Når det gjaldt ytterligere 4 meldinger om vindkraft nord i Nord-Trøndelag, uttalte NVE at meldingene ikke ville bli tatt til behandling før det eventuelt er fremmet planer om ytterligere forsterkninger i sentralnettet (transmisjonsnettet). Innvordfjellet vindkraftverk hørte til den gruppen som måtte dokumentere tilstrekkelig nettkapasitet. Prosjektene Breivikfjellet, Jektheia/Øyenskavlen og Blåheia, er alle senere skrinlagt. Det samme gjelder to av de meldte prosjektene NVE i 2009 ikke ville ta til behandling. Mariafjellet vindkraftverk i Lierne og Røyrvik og Grønndalsfjellet vindkraftverk i Namsskogan, ble det fastsatt utredningsprogram for i 2013. Prosjektene er etter dette ikke omsøkt, og status er ukjent.

Begge disse prosjektene ligger i fjellområdene ved Tunnsjøen øst for E6, med så stor avstand til Innvordfjellet at de har liten betydning for behandlingen av dette prosjektet.

Gjennomgangen viser at av det svært store antallet prosjekter som har vært lansert i områdene Fosen – Namdalen, er det bare et fåtall som faktisk kan komme til å bli realisert. Departementet er like fullt innforstått med at det på Fosen og områdene rundt vil kunne bli et betydelig omfang vindkraft, dersom alle anlegg med konsesjon realiseres. I dag er det etablert vindkraft på Valsneset i Bjugn (15 MW), på Bessakerfjellet i Roan (57,5 MW), på Ytre Vikna (39 MW) i Vikna kommune og på Hundhammerfjellet i Nærøy (40 MW). Storheia (288 MW) i Åfjord og Roan (256 MW) i Roan kommune er under bygging, mens Kvenndalsfjellet (101 MW) og Harbarksfjellet (108 MW) har planlagt anleggsstart i 2018. I tillegg har Sørmarksfjellet (130 MW) konsesjon. Det er også etablerte og konsederte prosjekter på øyene Smøla, Hitra og Frøya, sør for Trondheimsfjorden. Uavhengig av Innvordfjellet vindkraftverk vil derfor kyststrekningen Smøla – Vikna kunne bli preget av omfattende vindkraftutbygging, og få endret landskaps- og opplevelsesverdi. Departementet vil understreke at selv om alle de aktuelle prosjektene skulle bli realisert, vil det fremdeles være store deler av kyststrekningen som vil være uten direkte påvirkning fra vindkraftanlegg. Dessuten har Trøndelagskysten en varierende topografi med fjorder, fjell og øyer, som gjør at så lenge man befinner seg i kystsonen, vil det være store områder som ikke er dominert av vindkraftutbygging. Visuelle og landskapsmessige sumvirkninger av et større antall vindkraftverk vil først og fremst kunne oppleves fra skipstrafikk et stykke til havs eller fra enkelte høyereliggende utsiktspunkter.

Nord for Vikna er det en kyststrekning på rundt 14 mil uten vindkraftprosjekter, før man kommer til det planlagte Øyfjellet vindkraftverk i Vefsn. Planområdet til Øyfjellet vindkraftverk omfatter ikke den ytre kystsonen, men er trukket rundt to mil inn fra innløpet til Vefsnfjorden, og vil på grunn av topografien, i liten grad være synlig fra kystsonen.

Planområdet til Innvordfjellet ligger på strekningen mellom Sørmarksfjellet og henholdsvis Hundhammerfjellet ved innløpet til Folda i øst og Ytre Vikna på Viknaøyene i vest. Fra Sørmarksfjellet er det om lag 5 mil til begge disse prosjektene. Innvordfjellet vil ligge om lag midt i mellom Sørmarksfjellet og Hundhammerfjellet. Departementet kan ikke se at det er noen spesielle landskapsmessige hensyn som tilsier at strekningen mellom Sørmarksfjellet og Hundhammerfjellet forblir uten utbygginger. Snarere mener departementet at en ytterligere utbygging her bidrar til en geografisk konsentrering av vindkraftutbyggingen på landsbasis, og at de landskapsmessige virkningene av Innvordfjellet vindkraftverk begrenses ved at det allerede er en rekke andre prosjekter, jf. også vindkraftretningslinjenes mål om en konsentrert utbygging.

Departementet kan ikke se at hensynet til samlet belastning er til hinder for å gi konsesjon til Innvordfjellet vindkraftverk.

5. Samlet vurdering

I vurderingen som skal gjøres etter energiloven § 3-1, jf. § 1-2, må fordelene veies opp mot ulempene tiltaket medfører.

Etter NVEs vurdering er planområdet for Innvordfjellet vindkraftverk godt egnet for vindkraftutbygging. Prosjektøkonomien er relativt god med en positiv nåverdi. Vindkraftanlegget vil gi en produksjon av fornybar energi på om lag 390 GWh/år. Tilknytningskostnadene for vindkraftverket vil være moderate. Vindforhold og beregnede investeringskostnader tilsier derfor at Innvordfjellet vindkraftverk er et prosjekt med gode økonomiske forutsetninger for bli realisert, og departementet har vektlagt dette i vurderingen av konsesjonsspørsmålet. En utbygging vil gi positive ringvirkninger for næringslivet i regionen, særlig i forbindelse med anleggsperioden. Departementet har lagt vekt på at prosjektet har tilslutning fra Flatanger kommune.

Hensynet til naturmangfold står sentralt i klagebehandlingen. Utbyggingen vil kunne gi negative effekter for fugl, særlig rovfugl og hubro. Omfanget av konsekvensene er usikre, og føre-var betraktninger inngår i klagebehandlingen av Innvordfjellet vindkraftverk. Departementet kan ikke se at føre-var betraktninger knyttet til hubro og rovfugl er til hinder for at konsesjon gis til, forutsatt at det pålegges avbøtende tiltak av hensyn til disse artene, jf. pkt. 6.

Departementet finner at det kan bli store terrenginngrep ved bygging av Innvordfjellet vindkraftverk, og at det må tas særlig hensyn til dette i detaljprosjekteringen av prosjektet. Departementet har presisert dette i vilkåret om detaljplan.

Departementet finner etter en helhetsvurdering at fordelene ved utbygging av Innvordfjellet vindkraftverk overstiger de skader og ulemper utbyggingen kan medføre. Grunnlaget etter energiloven § 3-1 for å gi konsesjon er dermed tilstede.

6. Vilkår

Nytt vilkår om hubro:

Hubro mv.

Før bygging av anlegget kan starte opp, skal det gjennomføres undersøkelser for å avklare om det er aktive reir og om det er pågående hekking innenfor influensområdet til vindkraftverket, herunder i 1 km-sonen ved Sitter, ved den planlagte atkomstveien fra nord opp til Frøsendalfjellet og ved området Botnklumpen og Kammen. Dersom aktive reir eller hekking påvises, skal plangrensen trekkes minst 1 kilometer fra reirplasser for hubro, samt at pågående hekking må hensyntas i byggearbeidene.

Tiltakshaver skal også få vurdert om det er ytterligere tiltak som kan redusere faren for hubrolokalitetene i dette området. Tiltakshaver kan i den forbindelse pålegges å bekoste rimelige tiltak i distribusjonsnett i området for å redusere faren for elektrokusjon av hubro. Vurderingene skal også inkludere undersøkelser med sikte på å avdekke om planområdet er viktig for næringssøk. Dersom planområdet antas å være viktig for næringssøk, kan det dersom det vurderes som hensiktsmessig, i rimelig utstrekning pålegges å etablere periodevis støtteforing for å redusere eventuelle negative virkninger for næringstilgangen.

Det nærmere opplegget for undersøkelser og tiltak for hubro fastsettes av NVE etter at saken er forelagt miljømyndighetene til uttalelse.

Endringer i plangrensen og avbøtende tiltak for anleggsperioden skal beskrives i detaljplan/MTA for vindkraftverket. Eventuelle ytterligere tiltak for å sikre hubroen i området gjennom driftsperioden kan behandles som egen sak.

Nye avsnitt i vilkår 13 Detaljplan:

I detaljprosjekteringen skal det søkes å begrense terrenginngrepene ved etablering av adkomst- og internveiene og turbinpunkter. Ved godkjenning av detaljplan kan NVE av hensyn til landskapet, fjerne turbinpunkter og/eller kreve endringer i veier mv. dersom etableringen krever særlig store terrenginngrep.

I detaljplanen skal mulige tiltak for å unngå fuglekollisjoner i termikkområdet ved Frøsendalfjellet vurderes.

7. Ekspropriasjon

Sammen med vedtaket om konsesjon til vindkraftverket ble det også gitt samtykke til ekspropriasjon for nødvendig grunn og rettigheter til bygging og drift av anlegget. Ekspropriasjonsvedtaket er ikke påklaget, men på grunn av tiden som er gått siden vedtaket ble fattet, har departementet gjennomgått grunnlaget for samtykket til ekspropriasjon.

Departementet viser i den forbindelse til vurderingene ovenfor, der det fremgår at Innvordfjellet vindkraftverk har en positiv nåverdi, og at fordelene ved utbyggingen overstiger de skader og ulemper den kan medføre. Departementet finner at denne vurderingen også gjør seg gjeldende i spørsmålet om ekspropriasjon, og at vilkåret i oreigningslova § 2 annet ledd om at tiltaket "*tviløst er til meir gagn enn skade*" er oppfylt.

Departementet minner om ettårsfristen i oreigningslova § 16 til å begjære skjønn. Fristen løper fra dags dato.

Zephyr AS har også bedt om samtykke til forhåndstiltredelse etter oreigningslova § 25. Departementet vil ta stilling til spørsmålet om forhåndstiltredelse når eventuelt skjønn er begjært og Zephyr AS ber om at anmodningen behandles.

8. Konklusjon

Klagene tas ikke til følge.

NVEs vedtak av 12. desember 2014 med konsesjon og ekspropriasjonstillatelse til Innvordfjellet vindkraftverk stadfestes med de endringene som følger av punkt 6 over.

NVE bes utstede nye konsesjonsdokumenter.

Departementets klagevedtak kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd, første punktum.

Med hilsen

Trond Ulven Ingvaldsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Tollef Taksdal
underdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Flatanger kommune

Namdalseid kommune

Norges vassdrags- og energidirektorat

NTE Nett AS

Adresseliste

Forum for Flatanger

Kari M. Andersen

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag	Postboks 132	7702	Steinkjer
Norges Miljøvernforbund	Postboks 593	5806	BERGEN
Vern Fosenhalvøya	v/Sigmund Astorsen		
Zephyr AS	Postboks 17	1701	SARPSBORG